

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В. Н. КАРАЗІНА
НДУ «УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ»
ННЦ «ІНСТИТУТ ҐРУНТОЗНАВСТВА ТА АГРОХІМІЇ
ІМЕНІ О. Н. СОКОЛОВСЬКОГО»
ГО «ІНСТИТУТ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ»

Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2019

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
XXII Міжнародної науково-практичної конференції
м. Харків, 17-18 квітня 2019 року**

Харків – 2019

УДК 502/504(082)

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 11 від 14.05.2019 р.)*

Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: освіта – наука – виробництво – 2019 : зб. тез доповідей XXII Міжнародної науково-практичної конференції, (Харків, 17-18 квітня 2019 року). – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. – 158 с.

ISBN

До збірника увійшли тези доповідей, де розглядаються інноваційні підходи до вирішення екологічних проблем, найкращі практики екологічної освіти та питання міжнародного співробітництва задля охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування.

Ecology, environmental protection and balanced environmental management: education – science – production – 2019: Abstracts of XXII International scientific conference (Kharkiv, April 17-18, 2019). – Kharkiv: KGNU, 2019. – 158 с.

ISBN

The book contains abstracts on innovative approaches for environmental problem solutions, best practices on environmental education and international cooperation for environmental protection and balanced nature management.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за добір, точність, достовірність наведених даних, фактів, цитат, інших відомостей.

Матеріали друкуються мовою оригіналу

Адреса редакційної колегії:

61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 6, к. 481.

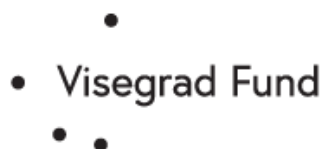
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, екологічний факультет.

Тел. 707-53-86, e-mail: ecology@karazin.ua

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The publication was prepared in the framework of ERASMUS+ project “**Integrated Doctoral Program for Environmental Policy, Management and Technology – INTENSE**” and ERASMUS+ project - Jean Monnet Module “**Instruments of the EU Environmental Policy – INENCY**”, financed by European Commission. Responsibility for the information and views set out in this publication lies entirely with the authors.

The publication was prepared in the framework of International Visegrad Foundation project “**Political and economic aspects of biodiversity conservation in V4 countries**”. Responsibility for the information and views set out in this publication lies entirely with the authors.

ISBN 978-966-285-503-6

© Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна, 2019□
© Дончик І. М., макет обкладинки, 2019

Мединец В. І., Газетов Е. І., Павлик Т. В., Мединец С. В., Ковалева Н. В. Оценка площадей пожаров в дельте Днестра в 2007-2019 гг.....	83
Некос А. Н., Витченко О. М., Комісова Т. Є. Водорості як індикатори забруднення водойм.....	87
Орфанова М. М. Проблема управління та поводження з відходами у Карпатському регіоні.....	90
Перерва В. В., Шапка Д. В. Виявлення специфіки дії ІОК за допомогою Allium Test...	92
Покляцький С. А. Збалансований розвиток та урбанізаційні процеси.....	94
Репрінцева А. В., Чернікова О. Ю. Екологічна оцінка енергоефективності житлових будівель.....	97
Рябенський А. В., Гузєєва Т. В., Лобзенко Г. П. Уніфікація системи сортування відходів..	100
Сафранов Т. А. Виокремлення та шляхи вирішення екологічних проблем урбанізованої території (на прикладі Одеси).....	102
Снигирев С. М., Люмкис П. В., Мединец В. И., Газетов Е. И., Абакумов А. Н., Пицык В. З., Снигирев П. М. Мезозоопланктон прибрежных вод острова Змеиный в 2016-2017 гг.....	106
Снигирев С. М., Чернявский А. В., Наум Е. А., Халаим А. А., Мединец В. И., Газетов Е. И., Конарева О. П., Снигирев П. М. Состояние макрозообентоса в прибрежных водах Одесского залива в 2016-2017 гг.....	109
Тітенко Г. В. Система індикаторів задля оцінки екологічного ризику територій.....	112
Тітенко Г. В., Калиновський О. І., Карпенко О. Р., Хоменко А. С., Угрен Д. Д. Особливості геохімічної міграції важких металів в урболандшафті.....	116
Уткіна К. Б., Попович О. А., Калиновський О. І. Екологічні проблеми альтернативної енергетики.....	119
Черой Л. І. Часова динаміка забруднюючих речовин та рівня евтрофікації в річці Дунай та локальних водоймах.....	122
Шкорбатов Ю. Г. Вплив електромагнітного випромінювання на природні екосистеми.....	125
Юрченко В. О., Радіонов М. П., Авдієнко І. А. Оцінка активності нітрифікації в природних водоймах різного водогосподарського значення.....	128
Яковишин О. А. Утилізація пінополістиролових відходів модельного виробництва в умовах технології лиття за моделями, що газифікуються.....	131
Якушева А. В. Дослідження чутливості Daphnia Magna до K ₂ Cr ₂ O ₇ за умов використання методики «Daphnia sp. Acute immobilisation test, OECD Guideline for the Testing of Chemicals».....	133
Секція 2. Екологічна освіта: найкращі практики	
Крушинська Т. Ю. Навчальна дисципліна «Мікробіологія» у системі екологічної освіти.....	135
Максименко Н. В., Александрова А. С. Новітні освітні технології у викладанні курсу «Організація управління в екологічній діяльності».....	138
Перерва В. В. Формування еколого-ботанічної терміносистеми майбутніх вчителів біології під час навчально-польової практики з ботаніки.....	140
Приходько В. Ю., Шаніна Т. П., Сафранов Т. А., Михайленко В. І. Екологічна складова освітньої діяльності в сфері поводження з відходами.....	144
Секція 3. Міжнародне співробітництво в охороні довкілля	
Titenko G.V., Maksymenko N.V., Nekos A.N., Utkina K.B., Lagzdina Erika MOOC «The precautionary principle and sustainability transition»: structure and contents.....	147
Titenko G.V., Utkina K.B., Chernikova O.Yu., Kireyeu Viktor Modern instruments for environmental management.....	149
Безсонний В. Л. Діяльність міжнародних організацій у сфері охорони водних ресурсів.....	152
Максименко Н. В., Шкарубо А. Д. Підсумки реалізації проекту «Political and economic aspects of biodiversity conservation in V4 countries».....	156

УДК 504.453:556.18

БЕЗСОННИЙ В. Л., канд. техн. наук

Харківський національний економічний університет ім. Семе́на Кузне́ця, м. Харків, Україна

E-mail: vitalii.bezsonnyi@hneu.net

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Сьогодні, в епоху поширення нових інформаційних технологій та чергових проривів у науково-технічній сфері, світова спільнота все частіше почала звертатися до ресурсної проблематики. Саме нестача ресурсів розглядається як один із серйозних ризиків сталого розвитку людства, а в найближчій перспективі – стабільності багатьох сучасних держав. В цілому ресурсна проблематика є частиною актуального екологічного тренда світової політики, складається з багатьох досить різномірних компонентів і дуже по-різному характеризується профільними фахівцями. У той же час широке визнання отримала неформальна ієрархія, що визнає нафтові і водні ресурси в якості головних предметів міжнародної конкуренції на ресурсному напрямку [1].

Увага, яка приділяється водним ресурсам, а точніше, чистій питній воді, обумовлена швидким погіршенням умов світового водокористування, наростанням протиріч в сфері водогосподарської діяльності глобального масштабу. В даний час світова спільнота констатує наступ глобальної водної кризи, під яким розуміється поточний хронічна нестача безпечної і достатньої кількості питної води і деградація якості води в річках і озерах. Саме чиста питна вода визначається в сучасному дискурсі як:

- а) найцінніший природний ресурс;
- б) джерело життя;
- в) сполучна ланка для всіх живих істот на планеті.

Логіка ставлення до водних ресурсів як надбання людства, що вимагає особливого, узгодженого на міжнародному рівні відношення, почала затверджуватися в світовому співтоваристві кілька десятиліть тому. У 1972 році в Стокгольмі (Швеція) пройшла Конференція ООН з навколишнього середовища, тоді ж було прийнято рішення про створення Програми ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП). Це була перша конференція, повністю присвячена питанням екологічного характеру, однак водна проблематика поки не виступала як самостійний предмет багатостороннього обговорення.

У 1977 році в Мар-дель-Плата відбулася перша Конференція ООН з водних ресурсів. На цій Конференції було прийнято рішення провести Міжнародне десятиріччя питної води та санітарії, водна проблематика була вже визначена як самостійний напрям співпраці і область предметного дослідження реального стану світових водних ресурсів і їх оцінки.

Важливим етапом у розвитку міжнародного співробітництва в цій сфері стала міжнародна Конференція з водних ресурсів і навколишнього середовища, що пройшла в січні 1992 року в Дубліні. Вона вважається одним з найуспішніших профільних форумів. На цій конференції були прийняті знамениті

дублінські принципи, які лягли в основу подальшої роботи міжнародних організацій і структур.

Перераховані вище дублінські принципи лягли також в основу міжнародного моніторингу водних ресурсів, який ведеться, перш за все, під егідою ООН, і по суті є кроком до встановлення регулювання водогосподарської діяльності в глобальному масштабі. Зазначені принципи отримали подальший розвиток на Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку, що пройшла влітку 1992 року в Ріо-де-Жанейро. На ній було прийнято рішення про проведення 22 березня Всесвітнього дня водних ресурсів, який з 1993 р відзначається щорічно.

Одночасно з офіційною інституціоналізацією водної проблематики як самостійного напрямку діяльності світового співтовариства, на конференції в Ріо-де-Жанейро було прийнято рішення про початок систематизованої акумуляції профільної інформації. Іншими словами, моніторинг водних ресурсів було включено не тільки як обов'язковий компонент національної документації на рівні урядів країн-членів ООН, але також він став основою для аналітичної роботи міжнародних експертів [2]. Тим самим структури ООН отримали можливість формулювати важливі рекомендації і виступати з ініціативами з водної проблематики. Ця діяльність отримала додатковий імпульс завдяки створенню в 1996 році Всесвітньої Ради з води зі штаб-квартири в Марселі. Крім інформаційної роботи, ця структура взяла на себе проведення Всесвітніх водних форумів, тобто великих міжнародних конференцій за участю представників неурядових та міжурядових організацій, високопоставлених чиновників, глав міністерств і навіть глав держав, бізнесу, наукового співтовариства [3]. З початком проведення Водних форумів міжнародне співтовариство офіційно підтвердило глобальний характер сучасної водної проблематики.

У 2000 році в ООН було проведено Саміт тисячоліття. У прийнятому на ньому документі «Цілі розвитку тисячоліття» був відображений і питання про водні ресурси. У 2003 році, констатувавши, що вода має найважливіше значення для сталого розвитку, в тому числі збереження природного середовища і скорочення масштабів убогості і голоду, що без води не можна забезпечити здоров'я і добробут населення, Генеральна Асамблея ООН оголосила 2005-2015 роки Міжнародним десятиріччям дій «Вода для життя». Основним завданням цього спеціалізованого проекту стало заохочення зусиль щодо виконання прийнятих на міжнародному рівні зобов'язань, пов'язаних з питаннями води та водопостачання. Координацію проекту «Вода для життя», 2005 – 2015 роки взяла на себе спеціальна структура – Механізм «ООН – водні ресурси», в рамках якого взаємодіють усі установи, департаменти і програми, що займаються питаннями водопостачання [4].

З огляду на глобальних масштабів кризи водних ресурсів і його включення в політичний порядок денний, на сьогодні водною проблематикою займаються як урядові, так і неурядові структури. До найважливіших з них можна віднести Глобальне водне партнерство (ГВП), яке був сформований в 1996 році у вигляді міжнародної мережі організацій (державних, приватних, регіональних, наукових, проектних і т. П.), Залучених в управління водними ресурсами. Основні завдання ГВП - розвиток і впровадження в світовому масштабі принципів інте-

грованого управління водними ресурсами, обмін інформацією та досвідом [5]. ГВП прагне до просування ідей щодо встановлення Єдиного управління водними ресурсами (Integrated Water Resources Management). Штаб-квартира ГВП знаходиться в Стокгольмі. У своїй діяльності дана структура керується дублінського принципами в галузі водних ресурсів. Глобальне водне партнерство діє в 14 регіонах світу.

Існує також авторитетна неурядова організація Глобальний екологічний фонд, заснований в 1991 році, який став «найбільшим джерелом багатосторонньої підтримки з міжнародних екологічних питань». Крім цього, значна робота проводиться по лінії міжнародної мережі НУО «The Freshwater Action Network», яка координує діяльність різних порівняно невеликих ініціативних груп, які об'єднують експертів і громадськість, і бере участь у Всесвітніх водних форумах.

Однак найбільшою НУО, що займається водної проблематикою, залишається Міжнародний союз охорони природи і природних ресурсів, створений в 1948 році у Франції. Крім цього, існує така організація, як «Рада Землі», яка, за оцінками ЗМІ, придбала репутацію «екологічної совісті людства».

Необхідно також згадати кілька спеціалізованих дослідницьких організацій, таких, як Міжнародний інститут управління водними ресурсами, Шведський міжнародний інститут з проблем води, які займаються також оцінкою ситуації в галузі водних ресурсів, прогнозуванням, вивченням конфліктного потенціалу водних ресурсів. Проекти, що здійснюються в рамках цих центрів, вкрай важливі з точки зору формування об'єктивних уявлень і розробки ефективних рішень з водних питань.

Таким чином, НУО та інші недержавні організації різного профілю активно беруть участь у вирішенні водного питання. Проте, не дивлячись на те, що все більшу роль в області боротьби з глобальною кризою водних ресурсів відіграє недержавний сектор, найефективнішими акторами світової політики, що спеціалізуються з проблематики водних ресурсів, продовжують залишатися міжурядові організації, серед яких особливе місце належить ООН. Механізм «ООН – водні ресурси», заснований в рамках Координаційної ради керівників системи Організації Об'єднаних Націй (КСР), є сьогодні основним провідником універсальних міжнародних рішень з водної проблематики.

Серед членів Механізму «ООН – водні ресурси» представлені такі багатосторонні інститути світової спільноти, як: ФАО, МАГАТЕ, ЮНКТАД, ПРООН, ЮНЕП, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ВООЗ, ЮНІДО, Всесвітній банк.

Необхідно підкреслити також і особливу роль, яку відіграє ЮНЕСКО в рамках ініціатив ООН по зміцненню водної безпеки в XXI столітті. В даний час ЮНЕСКО здійснює реалізацію проекту «Від потенційного конфлікту до потенціалу співпраці» (ПКПС) (From Potential Conflict to Co-operation Potential), який є частиною Всесвітньої Програми оцінки водних ресурсів. Даний проект не є постійно діючим механізмом, а передбачає сприяння розвитку співпраці між зацікавленими сторонами в питаннях управління спільними водними ресурсами і при цьому допомагає гарантувати, що потенційні конфлікти не перетворюються в реальні.

У 2001 році ЮНЕСКО та Міжнародний Зелений Хрест (неурядова і некомерційна екологічна організація, заснована в 1993 році М. Горбачовим, до складу якої входять національні організації 29 країн), запустили об'єднану програму «Від потенційного конфлікту до потенціалу співпраці: Вода для світу». Головною метою даної програми, як і Зеленого Хреста, є донесення до людства важливості ідеї світу і співробітництва, запобігання конфліктів, що виникають через погіршення стану навколишнього середовища, а також неефективного управління водними ресурсами. Крім перерахованих структур міждержавне співробітництво в галузі водних ресурсів також ведеться через Міжнародну гідрологічну програму ЮНЕСКО (МГП) – наукову програму ЮНЕСКО в галузі гідрологічних досліджень і управління водними ресурсами [6]. Таким чином, діяльність ЮНЕСКО і її структур відіграє найважливішу роль в розвитку потенціалу міжнародного співробітництва в сфері водних ресурсів.

В цілому, можна зробити висновок, що загроза нестачі питної води вимагає від світової спільноти узгодження підходів і розробки єдиної стратегії щодо протидії «водному виклику». Вже сьогодні існують регіони, де в силу тих чи інших причин склалися реальні ризики виникнення конфліктів навколо доступу до питної води, що підвищує «сек'юритизацію» всіх ініціатив в сфері водних ресурсів. Одночасно зростає політична складова водної проблематики, активізація різних урядових і неурядових акторів у її регулювання.

Література:

1. Kehl J.R. Oil, Water, Blood and Diamonds // International Negotiation #15 (2010) Pp. 391-412, p.391.
2. Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй 1992 [Електронний ресурс]// Режим доступу: <http://www.un.org/russian/document/declarat/summitdecl.htm>
3. Офіційний сайт Всесвітньої Водної Ради <http://www.cawater-info-net/int-org/wwwc>
4. Механізм «ООН — водні ресурси». URL: <http://www.un.org/russian/waterforlifedecade/unwater.html>
5. Сайт Глобального водного партнерства <http://www.gwpcacena.net/ru/global.htm>
6. International Hydrological Programme: ІНП// Официальный сайт <http://typo38.unesco.org/index.php?id=240>

Bezsonnyi V. L. Activity of international organizations in the field of water protection

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Kharkiv, Ukraine.

The problem of global water crisis is becoming more and more urgent. Especially the international community is concerned about the problem of fresh water shortage as well as about its deterioration and takes various measures to overcome it. This issue is on the agenda of all world politics' actors with main various international organizations playing a special role. The United Nations Organizations and its agencies have a central place in the international cooperation. This article examines the basic stages of the international cooperation in the fresh water use area. Special attention is given to the analysis of international organizations' activity in the sphere of water resources.

Наукове видання

Збірник тез доповідей
XXII Міжнародної науково-практичної конференції
«Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване
природокористування: освіта – наука – виробництво – 2019»

Українською, російською, англійською мовами

Підписано до друку 12.05.2018 р. Формат 60х84/16
Папір офсетний. Друк ризографічний.
Ум. друк. арк. 17,3. Обл.-вид. арк. 20,1
Наклад 100 пр. Зам. №

61022, Харків, майдан Свободи, 6,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Надруковано ХНУ імені В. Н. Каразіна
61022, Харків, майдан Свободи, 4,

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367
від 13.01.09